

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy, v právní věci **žalobce Č. Č.**, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení**, Praha 5, Křížová 25, v řízení o opravném prostředku (žalobě) proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 2. 2002,

takto:

I. Žaloba se **zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále též jen „žalované“) uvedeným v záhlaví tohoto rozsudku byla žalobci přiznána podle § 5 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. (o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945) jednorázová peněžní částka ve výši 254 000 Kč, za věznění žalobce z politických důvodů v době od 9. 3. 1950 do 10. 5. 1960 a od 20. 3. 1962 do 28. 3. 1964. Žalovaná v odůvodnění vysvětlila, že politickým vězňům, jejichž věznění trvalo alespoň jeden rok, náleží jednorázová peněžní částka ve výši 120 000 Kč a za každý další měsíc věznění, který přesahuje jeden rok tohoto věznění, se částka zvyšuje o 1 000 Kč (§ 5 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb.). Žalobci tudíž náleží jednorázová peněžní částka ve výši 120 000 Kč za první rok věznění a 134 000 Kč za zbývajících 134 měsíců věznění; úhrnem pak 254 000 Kč.

Ve včas podaném opravném prostředku žalobce nesouhlasil s výší poskytnuté jednorázové peněžní částky. Zdůraznil, že po formální stránce byl výpočet proveden

způsobem odpovídajícím počtu měsíců, které byly v napadeném rozhodnutí žalované uvedeny (od 9. 3. 1950 do 10. 5. 1960 a od 20. 3. 1962 do 28. 3. 1964). Připomněl však, že byl souzen ve dvou samostatných politických procesech na sobě nezávislých, a to s odstupem skoro dvou let. Oba případy byly také nezávisle rehabilitovány podle zákona č. 119/1990 Sb. s výsledkem úplné rehabilitace bez zbytkových trestů. Jelikož jde o soubor dvou samostatných věznění, jejichž jediným společným znakem byl nepřátelský postoj vůči vládnoucí komunistické diktatuře, nemělo by se ani z hlediska § 4 odst. 4 zákona č. 261/2001 Sb. pohlížet na uložené tresty jako na souhrnné a mechanicky je sčítat a dovozovat z toho, že žadateli přísluší pouze jedna úvodní jednoroční částka. Navrhoval, aby soud přezkoumal napadené rozhodnutí a výši jednorázové peněžní částky opravil tak, že se žalobci nárok poskytuje ve výši, která bude vypočítána ze dvou samostatných dob věznění.

Žalovaná podala k opravnému prostředku písemné vyjádření, v němž poukazovala na právní úpravu nároku na poskytnutí jednorázové peněžní částky politickým vězňům, tj. osobám uvedeným v § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. a zdůraznila, že podle § 4 odst. 4 zákona se celková doba věznění u politických vězňů sčítá. Při rozhodování o výši částky je nutno všechny rehabilitované tresty politického vězně považovat za jeden trest. V případě, že je tento trest delší než jeden rok, náleží podle § 5 odst. 2 zákona částka 120 000 Kč za jeden rok věznění a za každý další měsíc se tato výše zvyšuje o 1 000 Kč. Žalobce, byť na základě dvou rehabilitovaných trestů, byl vězněn 1 rok a dalších 134 měsíců a náleží mu proto částka přiznaná, tj. 254 000 Kč. Žalovaná navrhovala, aby soud napadené rozhodnutí potvrdil.

V daném případě jde o věc, která na Nejvyšší správní soud přešla podle ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), z Vrchního soudu v Praze. Nejvyšší správní soud ve věcech neskončených vrchními soudy dokončí řízení zahájená před těmito soudy. Podle ustanovení § 130 s. ř. s. se neskončená řízení podle části páté hlavy druhé občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) účinného přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dokončí podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s. (jako řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu).

Nejvyšší správní soud podle uvedené části zákona v řízení dále postupoval a účastníky o tom vyrozuměl; ti výslovně udělili souhlas k tomu, aby ve věci bylo rozhodnuto bez nařízení jednání. Neměli výhrady ani ke složení senátu Nejvyššího správního soudu, který o jejich věci rozhoduje.

Soud přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení předcházející jeho vydání a dospěl k závěru, že opravnému prostředku (žalobě) nelze vyhovět.

Zákon č. 261/2001 Sb. (o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945) se podle ustanovení § 2 odst. 1 vztahuje též na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu (dále jen „politický vězeň“). Podle druhého odstavce téhož ustanovení se zákon rovněž vztahuje na vdovy a vdovce po osobách uvedených v odstavci 1, pokud jsou občany České republiky, jejichž manželství trvalo po celou dobu věznění, či vzniklo během jejich věznění a jejich

manžel kdykoliv později zemřel; stejně tak se zákon vztahuje na vdovy a vdovce, pokud jsou občany České republiky, kteří uzavřeli nové manželství. Podle ustanovení § 3 odst. 1 téhož zákona je účastník národního boje za osvobození, jejich vdovy nebo vdovci a děti podle ustanovení § 1 odst. 2 anebo politický vězeň a jejich vdovy a vdovci podle ustanovení § 2 odst. 2 oprávněnou osobou (dále jen „oprávněná osoba“), která má nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky. Ta činí pro politického vězně při věznění delším než 1 rok částku 120 000 Kč, přičemž za každý další měsíc věznění se výše jednorázové peněžní částky zvyšuje o 1000 Kč. Při věznění kratším než 1 rok, trvajícím však alespoň 3 měsíce, činí 60 000 Kč. Výše jednorázové peněžní částky pro vdovu nebo vdovce po politickém vězni činí vždy její polovinu (ustanovení § 5 odst. 2, odst. 4 a odst. 7 zákona č. 261/2001 Sb.).

Podle § 4 odst. 4 prvé věty téhož zákona se celková doba věznění u politických vězňů sčítá.

Jak vyplývá ze skutkových zjištění, ze kterých vycházel správní orgán v napadeném rozhodnutí a která ani žalobce nezpochybňuje, je žalobce občanem České republiky, který byl vězněn v době od 9. 3. 1950 do 10. 5. 1960 a znovu pak od 20. 3. 1962 do 28. 3. 1964, jak vyplynulo ze zprávy Sboru nápravné výchovy, založené v dávkovém spise žalobce. Usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 23. 1. 1991 čj. Rt 31/91-17 bylo deklarováno, že ustanovením § 2 odst. 1 b) zákona č. 119/1990 Sb. (o soudní rehabilitaci) byl zrušen rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 29. 4. 1966 sp. zn. 1 T 15/65, jímž byl žalobce uznán vinným trestným činem sdružování proti státu podle § 2 odst. 1 zákona č. 231/48 Sb. a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 18-ti měsíců. Současně byla zrušena všechna další rozhodnutí v téže trestní věci, která na zrušený rozsudek obsahově navazovala, a to k datu, kdy byla vydána. Podle § 2 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci bylo zastaveno trestní stíhání žalobce pro skutek kvalifikovaný jako shora uvedený trestný čin, jehož se měl dopustit tím, že do konce dubna 1949 se spolčil s dalšími spoluobviněnými v Praze v úmyslu podvracet státní zřízení republiky. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 1991, sp. zn Rt 119/91 bylo pak deklarováno, že podle § 2 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb. se prohlašuje za zrušený výrok o vinně trestným činem podvracení republiky podle § 79 a) odst. 1 trestního zákona č. 86/1950 Sb. ve znění novely, z rozsudku Městského soudu v Praze sp. zn. 1 T 23/62 ze dne 28. 6. 1962 u odsouzených P. B., P. B. a Č. Č., jakož i veškerá další rozhodnutí v téže věci obsahově na tento výrok navazující k datu jejich vydání. Podle § 2 odst. 2 téhož zákona bylo zastaveno trestní stíhání pro trestný čin podvracení republiky podle § 79 a) odst. 1 trestního zákona č. 86/1950 ve znění novely. Z žalobcem předloženého vysvětlujícího dopisu Krajského soudu v Praze ze dne 17. 10. 1995 vyplývá, že rozsudkem bývalého státního soudu v Praze ze dne 12. 7. 1950 čj. Or I/V 51/50-238 byl žalobce pravomocně odsouzen pro trestný čin velezrady podle § 1 odst. 1 c), odst. 2 zákona č. 231/1948 Sb. a vyzvědačství podle § 5 odst. 1 téhož zákona k trestu odnětí svobody v trvání 17-ti roků, k peněžitému trestu ve výši 50 000 Kč a k propadnutí celého jmění. V té souvislosti byl ve vazbě již od 9. 3. 1950 a poté převeden do výkonu trestu odnětí svobody. Dne 29. 10. 1964 Krajský soud v Praze povolil v jeho prospěch obnovu uvedeného řízení, původní odsuzující rozsudek bývalého státního soudu zrušil a věc na podkladě původní obžaloby projednal znovu. Řízení skončilo novým rozsudkem ze dne 29. 4. 1966 čj. 1 T 015/65-155 a tentokrát byl žalobce uznán vinným trestným činem sdružování proti státu podle § 2 odst. 1 zákona č. 231/1948 Sb. a byl mu uložen nový trest odnětí svobody v trvání 18-ti měsíců. Výše již zmíněným usnesením téhož soudu ze dne 23. 1. 1991 byl zrušen i uvedený odsuzující rozsudek z roku 1966 a trestní stíhání bylo zastaveno. Tím byl žalobce plně podle platných zákonů rehabilitován a jím požadované další rozhodnutí o rehabilitaci nepřichází tedy v úvahu; je na něho třeba hledět jako na účastníka soudní rehabilitace, čímž

se musí řídit i všechna rozhodnutí, pokud jde o odškodnění za vazbu a za trest, úpravu důchodu popř. další opatření.

Z uvedeného jednoznačně vyplývá, že žalobce je politickým vězněm ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., neboť byl vězněn mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 a rozhodnutí o jeho věznění bylo zcela zrušeno dle zákona o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů. Celková doba protiprávního věznění trvala od 9. 3. 1950 do 10. 5. 1960 a od 20. 3. 1962 do 28. 3. 1964. Trvala tedy celkem 146 měsíců. Žalobci ve smyslu § 5 odst. 2 téhož zákona náleží za první rok věznění 120 000 Kč a za každý další měsíc věznění 134 000 Kč. Celková doba věznění se totiž u politických vězňů ve smyslu § 4 odst. 4 zákona sčítá. Zákon nečiní z tohoto vymezení žádné výjimky.

Ze všech výše uvedených důvodů soudu nezbylo než žalobu podle ustanovení § 78 odst. 7 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítnout, když postup správního orgánu shledal v daném případě zákonným.

Soud závěrem dodává, že nelze upřít logiku argumentu žalobce, že pokud by byl omezen na svobodě jen po dobu některého ze dvou výše časově ohraničených věznění, činilo by pro každý jednotlivý případ odškodnění za prvních dvanáct měsíců 120 000 Kč a za každý další měsíc věznění 1 000 Kč. Zákonodárce však stanovil (§ 4 odst. 4 zákona), že celková doba věznění u politických vězňů, tedy i opakovaná doba věznění na sebe navzájem nenavazující, se pro účely výpočtu jednorázové peněžní částky sčítá. Takto bylo také správním orgánem postupováno při výpočtu jednorázové peněžní částky. Soud tímto nezpochybňuje nespornou odvahu a statečnost pana žalobce, kterou jako politický vězeň prokázal ani nesnižuje tíhu útrap, které v době mnohaletého věznění musel vytrpět. Nicméně striktní vymezení podmínek nároků zákonem, bez toho, aniž by bylo do zákona zakotveno jakékoliv zmírňovací právo (odstranění tvrdosti zákona), nedává ani soudu v rámci jeho rozhodovací pravomoci možnost se od podmínek nároku odchýlit. Soudu v žádném případě nepřísluší vůli zákonodárce podle své úvahy měnit, doplňovat či nahrazovat, neboť je zákonem vázán.

Výrok o náhradě nákladů řízení je výrazem skutečnosti, že žalobce neměl v řízení úspěch a úspěšný správní orgán náhradu nákladů řízení nepožadoval (ostatně podle obsahu spisu žádnému z účastníků náklady řízení nevznikly) - § 60 odst. 1 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. 8. 2003

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu